

Anders Krab-Johansen om Danmark efter finanskrisen: “Folk vogter ligesom på hinanden. Det ser jeg som en konsekvens af, at de, der var lidt for smarte, fik nogle ordentlige tæsk”

13.12.2017

FRA RÆSON32 [Vinternummeret/December 2017]: Dette er en længere version af interviewet end i det trykte magasin

Interview af Mark Sinclair Fleeton

RÆSON: I 2015 sagde du til RÆSON, at danskerne som arbejdsstyrke ikke er særligt effektive (ifbm. bogen ”Vi vinder, når vi vågner”). Er vi blevet en mere effektiv arbejdsstyrke end den, du så i 2015?

KRAB-JOHANSEN: Svaret er kort sagt nej. Der er kommet lidt mere gang i økonomien, hvilket er positivt. Efter ti år med lav vækst begynder vi at nærme os et mere normalt niveau på 2 pct. Allerede der kan man se, at vi begynder at mangle arbejdskraft, og det risikerer at presse økonomien. Dansk økonomi er en let forbedret udgave af det, vi så dengang. Man kan se effekterne af nogle af de reformer, Løkke nåede at lave, og dem, Thorning og den kommende direktør og chefredaktør for Børsen, Bjarne Corydon, lavede. Efterløn, kontanthjælp og på dagpengeområdet. Det får tallene til at gå den rigtige vej. Det opsving, vi ser nu, kommer sent, og det kommer stille, men nu er det her. Og så synes jeg, at man skal anerkende, at der er lavet nogle strukturforbedringer. Hvis vi skal snakke om min bog, så var jeg jo meget præcis i egentlig at rose de forskellige regeringer – både røde og blå – som over tid har masseret på velfærdssamfundet.

RÆSON: I bogen talte du om en afstand mellem København og resten af landet, der skaber nogle problemer også i forbindelse med væksten. Der er jo sket noget med udflytninger af offentlige arbejdspladser. Gør det en forskel?

KRAB-JOHANSEN: Nej, ikke rigtigt. Det er mest pynt. Noget af det er fint nok. For hvorfor skal man altid sidde i København? Reelt set er det et spørgsmål om, hvor du har de rigtige kompetencer. Det store træk, som driver samfundsudviklingen, er urbaniseringen. Et kraftigt træk mod København og de større byer, som ikke blot er et dansk fænomen. Folk flytter mod byerne. Det fortsætter. Der er politisk meget stor opmærksomhed mod yderområderne, som er blevet udsultet. Jeg tror sådan set, at den rigtige løsning havde været at lade folk drive erhverv, hvor de bor. Lade folk faktisk opfinde ting, gøre noget med de ting, de har. Om det er jord eller skov, opfindsomhed eller turisme. Det tror jeg havde været mere sundt, end at man flytter små flokke af statsligt ansatte ud. Jeg er ikke den store fan af den kommunalreform, man lavede for ti år siden. Den var et mærkeligt forsøg på at effektivisere den offentlige sektor, som ikke har betydet, at man sparede noget som helst – sådan set har den bare skabt sådan nogle mini-centraliseringer.

“Andre kalder det topskat, knæk på boligbeskatningen, knæk på

bilafgifterne eller knæk på aktiebeskatningen. Jeg kalder det, at man straffer dem, der gør noget”

RÆSON: I interviewet fra 2015 nævnte du, at vi har fjernet en række økonomiske incitamenter, som betød, at når vi gjorde noget godt for os selv, så gjorde vi også noget godt for fællesskabet. Er det en udvikling, som er fortsat, eller er det blevet bedre?

KRAB-JOHANSEN: Reformerne – altså efterlønsreformen, dagpengereformen, kontanthjælpsreformen, førtidspensionsreformen – hjælper alle sammen på den slags i den ene retning. Når det ikke rigtigt rykker meget, er det, fordi vi ikke vil gøre op med den overbeskatning, der sker af aktive mennesker. Andre kalder det topskat, knæk på boligbeskatningen, knæk på bilafgifterne eller knæk på aktiebeskatningen. Jeg kalder det, at man straffer dem, der gør noget. Ud fra et almindeligt retfærdighedsbegreb skulle procentsatsen for skat være den samme for alle. Sådan er det ikke. I Danmark har vi en overbeskatning på folk, der er aktive. Folk tager valg i dag, baseret på hvordan skattesystemet er sat sammen, og det er påfaldende, at så mange stopper med at tjene penge, når de rammer 450.000 kroner – dvs. topskattegrænsen. Der er påviseligt rigtig mange kvinder, der lader være med at tage et bedre job eller videreudanne sig. Der er påviseligt mange selvstændige, der lader være med at udvide forretningen videre lige præcis på det punkt. 450.000? Hvis dét er vores definition på at være rig, så er vi nede i noget, der er helt grotesk. Jeg ved godt, at der er folk, der tjener meget mindre og har mindre, men hvis en årsløn på 450.000 kroner er at være rig, så synes jeg godt nok, at det er særpræget. Det er sådan en misundelsespolitik, og den ligger stadigvæk dybt i os. Den har man ikke kunnet gøre op med.

Liberal Alliance forsøgte og løb ind i en mur. Så tog de nogle ministerposter i stedet, og de har desværre opgivet opgøret med topskatten. Det er politisk realistisk, fordi Dansk Folkeparti og Socialdemokraterne blokerer, men det er ærgerligt.

Vi har i det her land fået en sær opfattelse af, at alt skal drive imod, at alle har den samme indkomst. Alt skal drive imod, at alle modtager den samme service. Alt skal drive imod, at alting er standardiseret ned i en skabelon, som 179 – åbenbart meget intelligente – mennesker i Folketinget ved lige præcis, hvad er. Hvor jeg hælder til, at man skal åbne mere op for, at der er lokale forskelle på plejehjem, på skoler, i de enkelte kommuner, så man får meget differentierede tilbud med forskellige priser og forskellige niveauer. Alt sammen for at understøtte aktivitet og menneskers idérigdom. Den grundliggende debat er altid, at det er uretfærdigt, at nogle har mere end andre – i stedet for at sige: Efterspurgte de det samme, eller har de gjort en anden indsats?

[...] Jeg tror ikke på detailregulering, jeg tror ikke på New Public Management, og jeg forstår slet ikke dem, der kalder det liberalt. I min verden er det noget maskinelt, man kommer oven på en statsliggørelse eller en kommunalisering af nogle ydelser. I min verden har det intet med liberalisme at gøre.

Det, jeg taler om, er, at jeg tror, det er godt med fx friskoler og privatpraktiserende læger. Jeg tror, at man skal tænke på samme måde, når man lave nye sundhedstilbud til ældre. Man skal prøve at frigøre sig fra den tro på, at man kan detailregulere, og så anerkende og acceptere, at folk er

forskellige. Folk har forskellige krav og ønsker. Folk har forskellige lyster. Og det behøver ikke være samme standard for bemanningen i en børnehave på Frederiksberg, som det er i Midtjylland.

RÆSON: Nu siger du friskoler. Det er jo et lidt ømt emne i øjeblikket. Men du er tilhænger af friskoler?

KRAB-JOHANSEN: Jeg kommer af en grundtvigsk familie. Min far var valgmenighedspræst, og jeg har gået på både friskole og efterskole. Friskoler er egentlig et fint liberalt princip – næsten sådan en voucher-model, er der nogle, der kalder det – hvor man laver ydelsen selv, og hvis vi er enige om, hvordan vi skal have det, så følger pengene ligesom med.

MEDIERNE

RÆSON: Du starter på fredag som direktør for Berlingske Media. Det betyder et farvel til chefredaktørrollen. Hvordan har du det med din journalistiske baggrund?

KRAB-JOHANSEN: Det har jeg det selvfølgelig godt med, for ellers havde jeg sagt nej. Når det er sagt, så er det ret tydeligt, at hele rammen om det at lave frie medier er under pres, og der er brug for nogle, der tænker over: Hvem er vi? Hvad er vores rolle? Hvordan digitaliserer vi? Hvordan får vi orden i økonomien? Der ser jeg nok mig selv som den nærmeste samtalepartner med de ansvarshavende chefredaktører om, hvordan vi løser den opgave. Og det glæder jeg mig helt vildt til. Jeg har i forhold til ejerne og bestyrelsesformanden haft meget fine samtaler om, at mit hjerte er i det publicistiske. Derfor er jeg udgiver. Og så skal jeg nok sørge for, at der er styr på forretningen samtidig. Hvis man vil tjene rigtig mange penge, så skal man gå ind i nogle helt andre brancher. Det er, fordi jeg ønsker at understøtte især en række borgerlige, konservative medier, som jo er det, der er i koncernen.

“Jeg har svært ved at koble en mand, som jeg vil anse for en god socialdemokrat, en meget dygtig teknokrat, og så det at være borgerlig chefredaktør og drive et privat medie”

RÆSON: Bjarne Corydon overtager Børsen. Har du været med til at træffe den beslutning, og kan du sige noget om de overvejelser, der har ligget bag ansættelsen af Corydon til chefredaktørposten også?

KRAB-JOHANSEN: Det eneste, jeg kan sige, er, at jeg ikke er blevet spurgt, og at jeg ikke har haft nogen indflydelse, så jeg ved ingenting. Jeg kigger bare som observatør på en mand, som jeg har kendt rigtig længe, Bjarne Corydon. Han var hos Socialdemokraterne, da jeg var politisk redaktør. Det ser rigtig spændende ud med ham ved roret, og jeg har svært ved at koble en mand, som jeg vil anse for en god socialdemokrat, en meget dygtig teknokrat, og så det at være borgerlig chefredaktør og drive et privat medie. Men lad det komme an på en prøve. Det er jo altid interessant, når der sker

noget nyt.

RÆSON: Det er vel næsten det modsatte af dig. Du kom med en journalistisk baggrund, og han kommer mere med en erhvervsbaggrund.

KRAB-JOHANSEN: Jeg ved ikke, hvad han har af erhvervsbaggrund. Han har været hos et konsulentfirma, og så er han politiker og en dygtig embedsmand. Det ville jeg betegne ham som. Jeg har respekt for Bjarne Corydon. Han har gennemført mange ting. Det er klart, at en mand, der har været finansminister, kommer med en stor faglighed, og McKinsey er ikke dårlige til at gennemskue ting. Så det er ikke, fordi han mangler evner. Jeg er nok overrasket over, at man tør udfordre Børsens meget tydelige identitet, som er, at den er liberal, og det har stået i kontrakten hos os, der har haft jobbet før Bjarne Corydon.

RÆSON: Og så er der den anden del af det. Når han har været en så afgørende del af den nyere danske politiske historie, sidder han inde med noget interessant viden også for Børsens læsersegment, men det kan han ikke nødvendigvis bare komme og fortælle om. Der har tidligere været lignende tilfælde – Hans Engell, Bo Lidegaard. Hvordan håndterer man som chefredaktør, som medarbejder den situation, at der er nogle ting, som chefen ikke kan eller ikke vil tale om?

KRAB-JOHANSEN: Det er meget særpræget, og jeg ved simpelthen ikke, hvordan man håndterer det. Jeg kan bare sige, at jeg nødt vil have i den situation selv. For det er altid troværdigheden, der er på spil. Uafhængigheden og troværdigheden er hele tiden på spil, når man driver frie medier.

RÆSON: Det er lidt interessant at se på forholdet mellem økonomi og journalistik i moderne medier. Du har selv siddet i en dobbeltrolle, Bjarne Corydon kommer til at sidde i en dobbeltrolle, og du fortsætter, men på et lidt andet niveau. Hvordan sikrer man sig med et publicistisk udgangspunkt, at det er journalistikken, der styrer tingene, og ikke økonomien?

KRAB-JOHANSEN: Det er faktisk ikke svært. Det sjove er, at der sættes spørgsmålstegn ved det. Det er noget af det nemmeste i verden, havde jeg nær sagt. For det er en helt rodfæstet tradition, som vi har haft i 100 år, at man driver medier og laver en sund økonomi. Pressen lever af at levere oplysning, vejledning og debat, som folk kan forholde sig til. Hvis du ikke har det, så er du ikke et medie.

At der er klar adskillelse mellem det kommercielle og det journalistiske, det synes jeg er banalt, og det er nemt at håndtere i praksis. Ligesom der er adskillelse mellem journalistikken og meningsdannelsen – eller at det i hvert fald foregår efter meget forskellige kriterier. Jeg har aldrig oplevet det som et problem.

Lige nu står vi igen i en ret voldsom ændring, hvor forretningsmodellen ændrer sig voldsomt. Det er ikke første gang, det sker, og det er digitalisering og smartphones, der driver det lige nu. Hvis man ikke håndterer forretningsmodellen, så overlever mediet ikke. Derfor er det vigtigt, at hvis man har indholdet og rollen kær, så finder man en anden forretningsmodel eller tilpasser den forretningsmodel, man har, til en digital tid. Det synes jeg er interessant.

Jeg elsker indholdet. Jeg synes, at det er fantastisk, at vi kan debattere, skrive til hinanden og fortælle hinanden, hvad der foregår. Synspunkter mødes. Det er blevet så banalt, men i en tid med fake news, skrammel og idiotbeslutninger alle steder så er det mere end nogensinde nødvendigt, at der faktisk er nogen, der på redelig vis indsamler informationer, præsenterer dem og hjælper folk med at fortolke dem.

“Jeg er ikke modstander af DR eller TV2. De må gerne være der. Men hvis de bliver så store, at det skader mangfoldigheden, så går det galt. Og det er helt tydeligt det, der foregår nu”

RÆSON: Kan du beskrive en forretningsmodel – som du ser den – som den skal se ud, for at den fungerer i fremtiden for medierne?

KRAB-JOHANSEN: Jeg kommer fra et hus, Børsen, som faktisk er lykkedes med omstillingen. Det er ikke kun mig, det er også min forgænger, der var i gang med den. Tilgangen: Man fokuserer på de betalende kunder – og i hele den periode, hvor jeg var chef for Børsen, var indtægterne fra abonnenter stabile. Men det var avisabonnenter, der blev udskiftet med folk, der havde både den trykte og den digitale udgave – eller gik rent digitalt. Og den del af øvelsen lykkedes.

Så er der en anden del af forretningen, og det er annoncemedit, altså annoncesiden. Der må man sige, at Google, Facebook og forskellige sites som fx Boliga har overtaget det marked, som aviserne havde, og sat sig tungt på det. Der er to løsninger på det. Den ene er at digitalisere så meget, som man kan. Der kan man gøre noget, men man kan ikke gøre det hele. Så må man skære i de omkostninger, der er forbundet med at drive avisforretning. Det er typisk trykkontrakter, distributionskontrakter m.m. Det er en masse led, som du havde inde i en virksomhed, som nu om dage virker meget gammeldags – fra en journalist skriver, og til teksten er ude hos slutbrugeren. Det kan også være, hvordan du sælger abonnementerne: Køber kunderne dem selv digitalt, eller skal du ringe dem op? Den del af det kan man også gøre noget ved.

Og så må man jo finde på nye ting, man kan lave. For Børsens vedkommende var det, at vi overtog andre aktiviteter inden for det publicistiske, altså Dagens Medicin, Penge & Privatøkonomi og udviklede andre mindre forretningsområder. Igen have fokus på dem, man leverer noget til, og levere noget i en kvalitet, som der er betalingsvilje til. Eller alternativt at sørge for, at man laver noget, der har så stor rækkevidde, så det fortsat er et annoncemedia. Det er de to ting, man har at arbejde med – og så sin kreativitet.

RÆSON: Du omtaler i interviewet fra 2015, at halvdelen af journalisterne i Danmark er offentligt ansatte, og at det giver problemer i forhold til deres perspektiv på tingene. Kan der ikke være tilsvarende problemer med at være privatansat?

KRAB-JOHANSEN: Mit verdensbillede er grundlæggende, at der findes stat, civilsamfund og marked. De tre dele er i et eller andet samspil med hinanden.

I Danmark er staten kæmpestor. Markedet er presset tilbage – og civilsamfundet er presset tilbage. Det samme gælder inden for medierne. Staten har med DR og TV2, hvilket er ret usædvanligt i et

demokrati, sat sig på en alt for stor del af mediemarkedet. Det er to af de største – hvis ikke de største – udbydere af medier herhjemme, som fylder rigtig meget. Først fyldte de meget med radio, så tv, og nu fylder de også digitalt. Og det, de leverer digitalt, svarer på mange måder til det, der bliver lavet på private medier.

Det, der interesserer mig, er mangfoldigheden. Jeg er ikke modstander af DR eller TV2. De må gerne være der. Men hvis de bliver så store, at det skader mangfoldigheden, så går det galt. Og det er helt tydeligt det, der foregår nu.

Journalister skal komme mange steder fra. Der må gerne være nogle, der har arbejdet i fiskeindustrien, og der må gerne være nogle, der har været skolelærere. Og der må gerne være folk, der bor alle mulige steder i landet, mange forskellige familieformer og mange forskellige perspektiver på tingene. Men vi – jeg hører selv til i den gruppe – bor typisk i København, måske lige i Valby eller i Hellerup. Vi har nogenlunde samme løn – min er højere, de fleste journalister har lige omkring 45.000 kroner om måneden. Vi har de samme problemer med trafik og får de samme byværdier. Dét er et problem.

Der synes jeg, at det er ærgerligt, at man ikke er mere opmærksom på pluralismen. Og jeg forstår simpelthen ikke, at DR faktisk går ind og bliver en del af grunden til, at der bliver leveret mindre i det hele taget. Det giver i min verden ikke nogen mening.

Hvis jeg så må tilføje noget til det, jeg skrev i 2015: Hvis du tæller, hvad der er af journalister, pressemedarbejdere, social media editors ansat i kommunerne – især i Københavns Kommune, Aarhus Kommune, men også i små kommuner og inde på Slotsholmen – så er det helt vildt, hvor meget den klassiske, uafhængige journalist er under pres. Vi er en lille spiller i et stort hav af folk, der forsøger at styre informationsstrømmen. Så mere end nogensinde er der behov for, at nogen råber vagt i gevær. Det er folket, der skal have informationen. Det er ikke politikerne på Christiansborg eller statsinstitutioner, der skal styre informationsstrømmen. Den skal spredes ud, så den kommer ad flere kanaler.

RÆSON: Er der en tendens til, at medierne danner sin egen klasse, ligesom man kan tale om en politisk klasse? Ser du tendenser i den retning?

KRAB-JOHANSEN: Ja, det gør jeg. Den er måske ikke så meget politisk, som nogle gerne vil gøre den. Jeg tror mere, det handler om livsforståelse og socialklasseorienteret, fordi det bliver for ens. Det tror jeg er usundt. Jeg tror faktisk, at det er rigtig usundt. Når det her interview udkommer, så er der forhandlinger om fordeling af mediestøtte, og jeg håber, at man er meget opmærksom på, at det handler om at give rum og frihed til, at der kan opstå nye medier. Især i en tid, som vi er i nu, hvor det faktisk er rimelig billigt at etablere et nyt medie. Du behøver ikke et trykkeri, en dyr distributionskanal og dyre cms-systemer. Du kan faktisk komme billigt i gang. Det kan du også inden for radio og levende billeder. Vi lever faktisk i en tid, hvor vi burde have en informationsrevolution nedefra. Der er vi et af de lande, hvor medieudviklingen faktisk går ret langsomt i forhold til andre steder, vi sammenligner os med, fordi medierne herhjemme er så sat i nogle ret gamle former.

“Det er skræmmende, hvis det altid handler om, at der skal nogle

kommunale eller statslige penge med, før man kan være alternative eller opfinde noget nyt”

PARTIERNE

RÆSON: Apropos – vi har set nogle reaktioner inden for det politiske system med en række nye partier. Har de nye partier formået at ’slå hul’ på den boble, nogle ser i Christiansborg og det politiske system?

KRAB-JOHANSEN: Ja, det synes jeg. Dansk Folkeparti vil jeg godt rose for at have slået hul på den. Det er en gammel historie efterhånden. De fik slået hul på nogle dogmer omkring udlændingepolitikken, og de gjorde det ved at insistere meget hårdt. De fik også slået hul på noget omkring det nationale, som de gjorde rigtig godt. Hvis nogen skulle være i tvivl, så vil jeg bare sige, at jeg er dybt uenig, u-enig – altså med u foran – med Dansk Folkepartis program på de fleste punkter. Men jeg har meget respekt for, at det er lykkedes at sætte nogle ting på dagsordenen, hvor jeg på nogle punkter må sige, at jeg også har tænkt, at det ikke er tosset, det, de har sagt.

Så har du på den anden fløj et parti som Alternativet. Og så er der Liberal Alliance, der opstod ud af et eller andet på midten og blev meget liberale – eller i hvert fald nogenlunde liberale. Det, jeg synes, er lidt forstemmende at se – især ved Dansk Folkeparti, Alternativet og til dels Liberal Alliance, efter de er kommet i regering – er, hvor hurtigt de adopterer, at det gælder om at sætte sig på puljerne, pengene og magten i det statslige system. Dansk Folkeparti er blevet et velfærdsparti og driver den dagsorden hårdt igennem, og Alternativet handler mest om pengeuddeling til diverse projekter. Det er så pakket ind i, at det er meget alternativt, og det er fint. Jeg har stor respekt for aktiviteter, men det er skræmmende, hvis det altid handler om, at der skal nogle kommunale eller statslige penge med, før man kan være alternative eller opfinde noget nyt.

Liberal Alliance synes jeg forsøger at holde stien ren, men tydeligheden er godt nok svækket, efter de er kommet i regering. Jeg savner lidt, at den stemme, de havde før, som var mere klar, er med i debatten.

RÆSON: I 2015 sagde du ligefrem, at Alternativet var gak.

KRAB-JOHANSEN: Ja, det mener jeg stadigvæk. Lige så snart man tager et slips på, så tror folk, at man ikke kan lide, at folk er anderledes. Det kan jeg godt – folk må være, som de er, og gøre, som de vil. Jeg synes, at det er godt, at nogen provokerer. Men jeg synes, at man nogle gange skal tage ansvaret for at organisere det. Det har jeg mere respekt for. Der er måske lidt gammeldags. Derfor kan jeg egentlig godt lide andelsbevægelsen, arbejderbevægelsen og spejderbevægelsen og egentlig godt lide friskoler og også private medier og alle de andre. For dér samlede man selv ind og sørgede for, at der blev gjort noget. Ikke det der med bare at få lobbyet sig til at få nogle penge fra fælleskassen.

USA

RÆSON: I USA ser vi på den ene side en udvikling, hvor medierne bliver en del af store

mediekonglomerater, og det har nogle konsekvenser for journalistikken. På den anden side ser vi en præsident, der går usædvanligt hårdt til medierne, som han anklager for at sprede 'fake news'. Ironisk nok kan denne situation måske være det bedste, der er sket for medier som Washington Post og New York Times, som virkelig kan profilere sig i opposition til disse angreb. Hvor tror du, udviklingen peger hen? Hvilke konsekvenser får det for os?

KRAB-JOHANSEN: Det, der foregår i USA, er dybt skræmmende. Jeg har stadig meget svært ved at forstå, at Donald Trump blev valgt til præsident. Jeg ved godt, at jeg skal respektere en valgførelse, og jeg forstår godt systemet – men jeg har meget svært ved at acceptere, at nogen – på demokratisk vis – får magten af folket og ikke respekterer det, der forventes, når man har fået den.

I USA er det en ekstrem magtdeling, og det er derfor, det heldigvis går så langsomt for Trump. Det er typisk, når man får magten, at man rækker ind over midten til dem, der ikke vandt, af hensyn til hele nationen, men det gør han heller ikke. Jeg synes på alle måder, at han er skræmmende. Han bruger de sociale medier ekstremt effektivt – Twitter for hans vedkommende – til bare at kaste bomber i den offentlige debat.

Det er interessant at følge med i, hvor mange fejlagtige oplysninger han faktisk formår at levere. Når han så samtidig sviner andre medier til for at være 'fake news', virker det rimelig grotesk. Jeg bryder mig ikke om betegnelsen 'fake news'. Den skal bruges forsigtigt om noget, der er regulært falsk – altså kampagner, der bygger på falske påstande. De store amerikanske medier – Washington Post, New York Times, CNN – bygger på et ideologisk fundament. Både om den fri presse, men de har også en politisk hældning. Ligesom danske medier har en hældning – Berlingskes hus er borgerligt, Politiken er oprindeligt radikalt, men hælder til venstre og så videre. Det er der ikke noget odiøst i.

Jeg ser med gru på den splittelse, der foregår i USA i den offentlige debat. Jeg synes selvfølgelig, at det er interessant at notere sig, at de store medier modtager mange digitale abonnementer, og at unge mennesker har opdaget, at hvis man vil have noget ordentligt, så er man nødt til at betale for det. Det er selvfølgelig rigtig fint. Men jeg synes grundlæggende, at det er ubehageligt at se på, fordi det ikke bare er synd for amerikanerne – det er også synd for resten af os, at det land, som har sikret en bevægelse mod demokrati og markedsøkonomi i Europa og andre steder i verden, sejler rundt på den måde.

“Det er ikke bare synd for amerikanerne – det er også synd for resten af os, at det land, som har sikret en bevægelse mod demokrati og markedsøkonomi i Europa og andre steder i verden, sejler rundt på den måde”

RÆSON: Hvad tror du, det får af konsekvenser for medierne? Styrker det den seriøse presse?

KRAB-JOHANSEN: Jeg er stor fan af amerikanske medier. Jeg synes, at der er rigtig meget kvalitet, du kan få gratis eller for meget få penge i USA. Det gælder de store klassiske medier – vi har lige nævnt dem: New York Times og så videre. Jeg synes også, at der er meget værdi i, at de har en presse, som er meget forskelligartet. Helt ovre fra Breitbart og Fox News, som ofte i Danmark bliver beskyldt for forkerte ting. Jeg synes, at de har et meget fint udvalg [i USA generelt, red.]. Det, der er problemet i USA, er, at flertallet ikke tilgår kvalitetsmedier. Der kommer et nyt lag ind med især Facebook, Twitter og andre sociale medier. De har ikke nogen publicistisk ansvarlighed. De er bare distributører af, hvad der nu kan distribueres, så de får flere annoncekroner. Det kan være godt, og det kan være skidt. Det er bare en pøl af, hvad der nu er. Deres effektivitet og deres evne til at trække penge og interesse til sig og optimere på den model er klart en udfordring. Det er så voldsom en kraft ind i folks medievaner, at det risikerer at forvride i retning af elendig information, groft sagt. Altså at færre mennesker bliver dannede. Men jeg vil nødig have, at sætningen stopper der, for jeg har en fornemmelse af, at mennesker lærer – og befolkninger lærer også, at den går nok ikke.

Og så dukker der faktisk ting op af den pøl, som er ret fantastiske. En meget skarp og hård politisk satire. Der er mange undergrundsmedier, som også vokser. Der er bloggere, der er podcasts, og der er specialmedier med meget lave eller ingen betalingsbarrierer. YouTube, som er interessante, der bare laver faktatjek på alting hele tiden, og som gør det på en måde, hvor man bare må sige, at det er virkelig godt lavet det der. Min søn viste mig her forleden en gut, der hedder “Adams Ruins Everything” – og det er fremragende lavet med kilder på det hele. Det er bare i orden.

Jeg tror, at vi tilpasser os. Hvis vi har demokratiet og hinanden kær, så må vi tilpasse os. Hvis maskinen er ustyrlig, så må vi i fællesskab gøre noget mere, men lige nu, mens vi er ved at lære det, så er det ikke kønt. Debatniveauet er faldet, og informationsniveauet er faldet. Det synes jeg er ubehageligt, så jeg håber på det bedste.

RÆSON: Men du tror på, at det kan lade sig gøre, at de kan udvikle sig til nogle opbyggelige medier?

KRAB-JOHANSEN: Jeg tror måske, at på baggrund af det, der foregår nu, kan der komme opbyggelige medier. Facebooks forretningsmodel er, som den er. Det er en kommerciel annonceplatform, som har formålet at få folk til at føle, at det er deres information. Det er sådan en meget avanceret udgave af “Go’ morgen Danmark”, som smadrer lige ind i brugernes hoved via deres smartphones – med en blanding af hygge og familie og så lidt andet ind over. Det må man sige, at det gør de meget godt, men publicistisk bliver det aldrig. Man kan være heldig en gang imellem at få noget i sit feed, som er godt. Især hvis man gør sig umage. Men kvaliteten er så som så. Det vil jeg sige.

“Det kan godt være, at det er smart at være protestparti og tale til meget snævre interesser, men det er i høj grad splittende, når man altid skal tage noget fra nogen for at give noget

til nogle andre”

SPLITTELSEN

RÆSON: Du har også tidligere talt om aggressioner mellem storbyelite og landbefolkning, mellem højtuddannede og lavt uddannede. Det er vel også noget af det, der ligger bag udviklingen i USA?

KRAB-JOHANSEN: Ja, jeg blev meget glad, da jeg forleden dag så, at den amerikanske middelklasse faktisk har det bedre igen. Tallene viser, at de velstandsmæssigt går fremad. I demokratier er det typisk den stabiliserende faktor. Jo flere du kan suge ind i middelklassen, jo bedre er det.

Finanskrisen i 2008 viste nogle grimme sider af uansvarlig grådighed. Og konsekvenserne ramte meget bredt. Jeg er rigtig ked af den polarisering, som jeg synes, at særligt Socialdemokraterne driver meget hårdt, efter de er kommet i opposition. De prøver at sætte sig på ordet velfærd, som om det betyder Danmark – som om det betyder ’noget godt’ og ’noget, der er for alle’. Det er en interessant semantisk øvelse, de har gang i. Man bruger et ord, der betyder noget pænt, om skoler, sygehuse og ældrepleje, til at udbrede et bestemt samfundssyn. Det er naturligt, at de, som ikke synes, at det er rigtigt – eller betaler til det og ikke synes, at det bliver drevet på den rigtige måde – føler sig tilsidesat.

Der tror jeg, at partierne skal være meget opmærksomme på. Det kan godt være, at det er smart at være protestparti og tale til meget snævre interesser, men det er i høj grad splittende, når man altid skal tage noget fra nogen for at give noget til nogle andre. I stedet for at appellere til, at vi alle sammen gør os umage, så vi får noget alle sammen. Det er nok det skisma, vi ligger i: Når vi ikke for alvor kan skabe dynamik i vores samfund, så skal man altid tage noget fra nogen for at give noget til nogle andre – og det ser jeg ikke som særlig sundt. Ja, jeg synes, at der er splittelse stadigvæk. Den er voldsom mellem folk, der er indenfor, og folk, der er udenfor, folk i den private sektor, folk i den offentlige sektor, folk på landet og folk i byen. Jeg synes ikke, at man tænker på, at det er en flydende sammenhæng, som vi har med at gøre.

RÆSON: Man kan vel også sige, at den splittelse er forbundet med Brexit. Hvordan ser du konsekvenserne af Brexit for det europæiske og det internationale samarbejde?

KRAB-JOHANSEN: Brexit er en usigelig dumhed baseret på manglende information. Jeg vil også sige, at den eksekvering, som de er i gang med – hvor de ikke engang vil deltage i det indre marked og en toldunion – er meget, meget voldsom. Jeg tror, at det får negative konsekvenser. Meget voldsomt for Storbritannien, men også for EU. For den interaktion, der foregår via handel med varer og serviceydelser – og med mennesker, der bevæger sig – er meget stabiliserende og betyder, at vi forstår hinanden. Det laver man et brud med.

Det er trist, at briterne melder sig ud. Set fra Danmark tror jeg, at det gør vores position endnu vanskeligere – men heldigvis kan man se, at danskerne er blevet stærkere tilhængere af EU, efter de har kigget på briternes vej ud. Det viser, at man har en eller anden form for indre kompas, der siger, hvor det er mest trygt for os at være. Men samtidig bevæger EU sig i retning af forsvarssamarbejde og andre ting, hvor vi nok er mere ’britiske’. Der kommer et træk i EU mod mere EU, som ikke

nødvendigvis er godt fra et dansk synspunkt.

“Der kommer et træk i EU mod mere EU, som ikke nødvendigvis er godt fra et dansk synspunkt”

RÆSON: Du sagde, at Brexit i høj grad bygger på mangel på information. Ud fra den tese: Har vi i Danmark information nok til, at det samme ikke sker her?

KRAB-JOHANSEN: Heldigvis bevæger meningsmålingerne sig den rigtige vej, men den danske EU-debat er også dybt uansvarlig. Liberal Alliances håndtering af den sidste folkeafstemning, hvor de pludselig kastede mudder ind over det hele, var forfærdelig at se på. Mette Frederiksen – Socialdemokratiets formand – og hendes flirten med EU-skepsis i stedet for at forstå, hvad sammenhængen var, blev heldigvis tavs meget hurtigt. Der er måske nogen, der har hvisket til hende, at ”det ikke var så klogt, det der”. Dansk Folkeparti er meget aggressive i deres form med meget symbolpolitik omkring det her. Vi står et dårligt sted. Der er ikke mange point i at sige, at europæisk samarbejde er fornuftigt. Igen med den tilføjelse, at det virker, som om der er kommet lidt ædruelighed ind i debatten på grund af briternes vej ud af EU.

RÆSON: Og der er også dem, der savner arbejdskraft udefra – fx skriger byggeriet på arbejdskraft.

KRAB-JOHANSEN: Lige præcis. Alle mangler arbejdskraft. Jeg forstår ikke, hvordan briterne vil få deres offentlige sundhedssystem, deres restauranter, deres entreprenørselskaber og deres bankvæsen til at fungere uden udlændinge. De har indtil nu suget de bedste til sig. Jeg vil da klart opfordre til, at man sørger for, at de udlændinge nu søger til Danmark. Det er typisk dygtige folk, der gider at bevæge sig for at få arbejde. Dem synes jeg, at man skulle åbne armene for. Ikke åbne de offentlige kasser, men åbne muligheden for, at de kan få et arbejde.

RÆSON: Vi har været igennem en finanskrisen. Hvad er det for et økonomisk landskab, som den krise har efterladt sig?

KRAB-JOHANSEN: Den har efterladt os et sted, hvor det er blevet tydeligt, at vores model ikke kan holde til så hårde slag. Det er den simpelthen ikke fleksibel nok til mere. Vi kan ikke tilpasse os så hurtigt. Der skulle gå ti år, før vi var tilbage på et normalt væksth niveau. Det er meget langsommeligt. Vi plejer at have et ret hurtigt slag ned og så op igen. Det fik vi ikke denne gang. Den der meget fleksible opfattelse, vi har af os selv som økonomi, som land og som arbejdskraft, den holder ikke mere.

Med digitaliseringen kommer der nogle vindere ind, som vi ikke havde regnet med. Det er Silicon Valley, der er rykket meget langt foran, fordi de simpelthen havde en anden økonomisk model på det tidspunkt, hvor krisen indtraf. Vi, der er sådan lidt traditionelle i det og synes, at det var fint, som det var, vi har fået nogle ordentlige tæsk. Så har det efterladt os et sted, hvor folk passer lidt mere på, hvad de har. Vi er blevet lidt bornerte og forsigtige. Frihedstrangen er meget lille, når jeg lytter rundt omkring. Det er mere begrænsningstrangen og forsigtighedstrangen, der gør sig

gældende.

Det er måske ikke de bedste af de danske egenskaber, som man har fat i her. Hvor vi i min verden er sømænd, købmænd og handlende, som giver den en skalle og kan noget – både for os selv og for de andre – der synes jeg, at det er blevet mere på det jævne efter finanskrisen. Folk vogter ligesom på hinanden. Det ser jeg som en konsekvens af, at de, der var lidt for smarte, fik nogle ordentlige tæsk. Rigtig mange opdagede, at det kan gå helt galt. Det er nok blevet lidt – jeg tør næsten ikke bruge ordet – småborgerligt i den dårlige forstand. Jeg tror, at vi har brug for at sætte mere fut i os selv for at få nogle idéer frem og for at få frigjort noget energi. Nu lyder jeg næsten ligesom Alternativet.

RÆSON: Men er der ikke også samtidig en Silicon Valley-tankegang i Danmark? Er der ikke en modbevægelse der?

KRAB-JOHANSEN: Jeg ser helt klart fremragende og dygtige iværksættere med fantastiske initiativer og gode nye idéer. Jeg synes, at de bliver holdt lidt tilbage. Jeg synes ikke, at man giver dem en god platform at spille på. Det kunne vi godt være lidt opmærksomme på at give plads til. ■

“Det er Silicon Valley, der er rykket meget langt foran, fordi de simpelthen havde en anden økonomisk model på det tidspunkt, hvor krisen indtraf. Vi, der er sådan lidt traditionelle i det og synes, at det var fint, som det var, vi har fået nogle ordentlige tæsk”

Anders Krab-Johansen (f. 1966) er netop tiltrådt som administrerende direktør og udgiver for Berlingske Media og BTMX. Han kommer fra en stilling som chefredaktør og direktør for Børsen (2011-2017) og er bl.a. forfatter til bogen ”Vi vinder, når vi vågner: Kunsten at forblive et rigt samfund” (2015).

ILLUSTRATION: Anders Krab-Johansen [foto: Agnete Schlichtkrull]